

De falsis inscriptionibus Emporitannis

Marc Mayer

El prof. Martín Almagro incorporà a la seva publicació de les inscripcions d'Empúries¹ un apartat específic del seu llibre dedicat a l'inventari dels falsos que tenien una realitat material, tot donant-ne una fotografia conjunta d'alguns en la làmina final del llibre.

Per la nostra part, en publicar el conjunt d'Empúries, l'any 1991, en col·laboració amb G. Fabre i I. Rodà, indicàrem la seva existència puix que formaven un bon gruix de falsos que mereixien un tractament autònom, i vàrem anunciar, almenys per a alguns d'ells (9*-11*), una fotografia que no publicàrem.² Vàrem esmentar també el cas d'aquells que no tenen una entitat material, sinó que eren fruit d'una tradició literària.

Aquestes falses inscripcions literàries, amb una dilatada transmissió alguna d'elles, constitueixen una de les pàgines més destacades per estudiar aquest fenomen de construcció i difusió d'apòcrifs epigràfics dins de la tradició humanística i historiogràfica catalana.

E. Hübner recollí el més substancial d'aquesta tradició literària el 1869 en publicar el primer volum de CIL II. Amb els números 426* a 429* es recullen els falsos atribuïts a Empúries i amb els números 430* i 431* els

¹ M. Almagro, *Las inscripciones ampuritanas, griegas, ibéricas y latinas*, Barcelona 1952 (= IAGIL), pp. 253-254.

² G. Fabre - M. Mayer - I. Rodà, *Inscriptions romaines de Catalogne III. Gerone*, Paris 1991 (= IRC III), pp. 188-189.

pretésament trobats a les immediacions de Roses. Remunten, segons CIL II, la major part d'ells a J. Strada, Jean Matal i Ambrosio de Morales, i en el cas dels dos de Roses la tradició es complica a més a més per la indicació d'Ambrosio de Morales que derivaven de Ciríac d'Ancona.

Els números 428* i 429* no figuren a Strada i tenen origen a Jeroni Pujades, que volgué ennoblir Castelló d'Empúries. Antoni Agustín, el savi arquebisbe de Tarragona també se'n fa ressò.

Strada, mort l'any 1588, no feu altra cosa naturalment que recollir la tradició hispànica, com també ho feu Jean Matal; les *Schedae* d'Andreas Schott, el col·laborador i amic d'Antoni Agustín, no foren tampoc alienes a aquesta transmissió i la presència a l'obra d'A. de Morales i les fonts que utilitza potser ens pot donar la clau per esbrinar l'origen últim d'aquests falsos.³

Martín Almagro també dedicà un apartat específic als directament vinculats amb Empúries amb el títol: "Epígrafes inventados referentes a Ampurias", com recollia CIL II *426m *427; *428 i *429.⁴

No continuarem en aquesta breu nota per aquest camí i ens limitarem a reproduir la imatge fotogràfica dels que tenen una realitat material que no coincideixen en cap cas amb els que tenen tradició literària antiga, bé que alguns d'ells hagin estat recollits per Botet i Sisó, com indicarem en cada cas.⁵

D'altra banda volem tornar a assenyalar que les dues inscripcions considerades com a falsos per M. Almagro⁶ han estat acceptades com a genuïnes per nosaltres i consten a IRC III amb el número 162 i 165 respectivament.

D'altra banda *IAGIL Inscripciones latinas* 6, 101 i 108, acceptats com a antics per Almagro, són considerats falsos o moderns a IRC III.

Procedim, doncs, a aquest recull de falsos emporitans.

I: El primer d'ells correspon a IRC III 9*, va ser recollit per Botet i Sisó amb el número 21 i indicat com a fals per M. Almagro.

II: IRC III 10*, Botet, *Notícies inèdites*, nº 38 i reconegut com a fals per Almagro.

III: IRC III 11*, Botet, *Notícies inèdites*, nº 25 i també recollit per Almagro.

IV: IRC III 12*, Botet nº 37.

V: IRC III 13*, Botet nº 24.

VI: IRC III 14*, Botet nº 4.

VII: IRC III 15*, Botet, nº 36.

VIII: IRC III 16*, Botet nº 34.

IX: IRC III 17*, Botet nº 40.

³ H. Gimeno Pascual, *Historia de la investigación epigráfica en España en los siglos XVI y XVII a la luz del recuperado manuscrito del Conde de Guimerà*, Zaragoza 1997.

⁴ *IAGIL*, pp. 249-251.

⁵ J. Botet i Sisó, *Papers inèdits*, conservat a un arxiu particular a Sabadell. Agraïm a M.C. Rusafont la seva comunicació.

⁶ *IAGIL*, p. 153 amb fotografia i IRC III, p. 188.

X: IRC III 18*, Botet nº 32.

XI: IRC III 19*, Botet nº 30.

XII: IRC III 20*, Botet nº 15.

XIII: IRC III 21*, Botet nº 11.

XIV: IRC III 22*, Botet nº 31, *IAGIL* nº 101.

XV: IRC III 24*, *IAGIL* nº 6.

XVI: Inscripció inèdita conservada al Museu Monogràfic d'Empúries.

XVII: Inscripció inèdita conservada al Museu Monogràfic d'Empúries.

XVIII: Inscripció inèdita conservada al Museu Monogràfic d'Empúries.

XIX: IRC III 23*, *IAGIL* 108, no és un fals, sinó que sembla una inscripció moderna

No recollim ací els altres falsos sobre ceràmica recollits en part també per Almagro.⁷

La totalitat d'aquests falsos en pedra publicats procedeixen de la col·lecció Romuald Alfarràs de Figueres, que contenia, però, també inscripcions genuïnes.⁸

No creiem que sigui inútil la publicació de les fotografies, que oferim almenys com a element de referència per detectar d'altres falsos amb realitat material i les seves característiques i tècniques de gravat.

X: IRC III 18*

⁷ *IAGIL*, p. 254, al Museu Arqueològic de Girona n'hem vist d'altres.

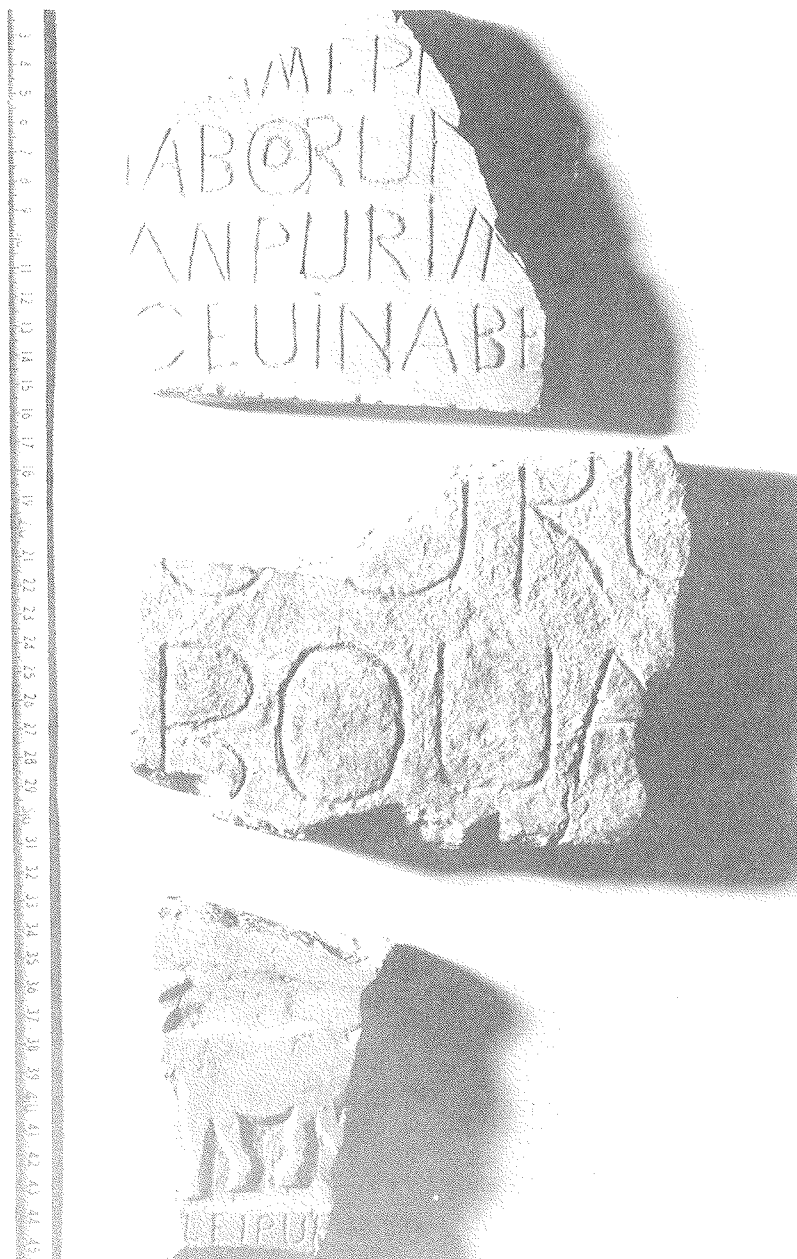
⁸ IRC III nº 56, 101 i 141, per exemple.

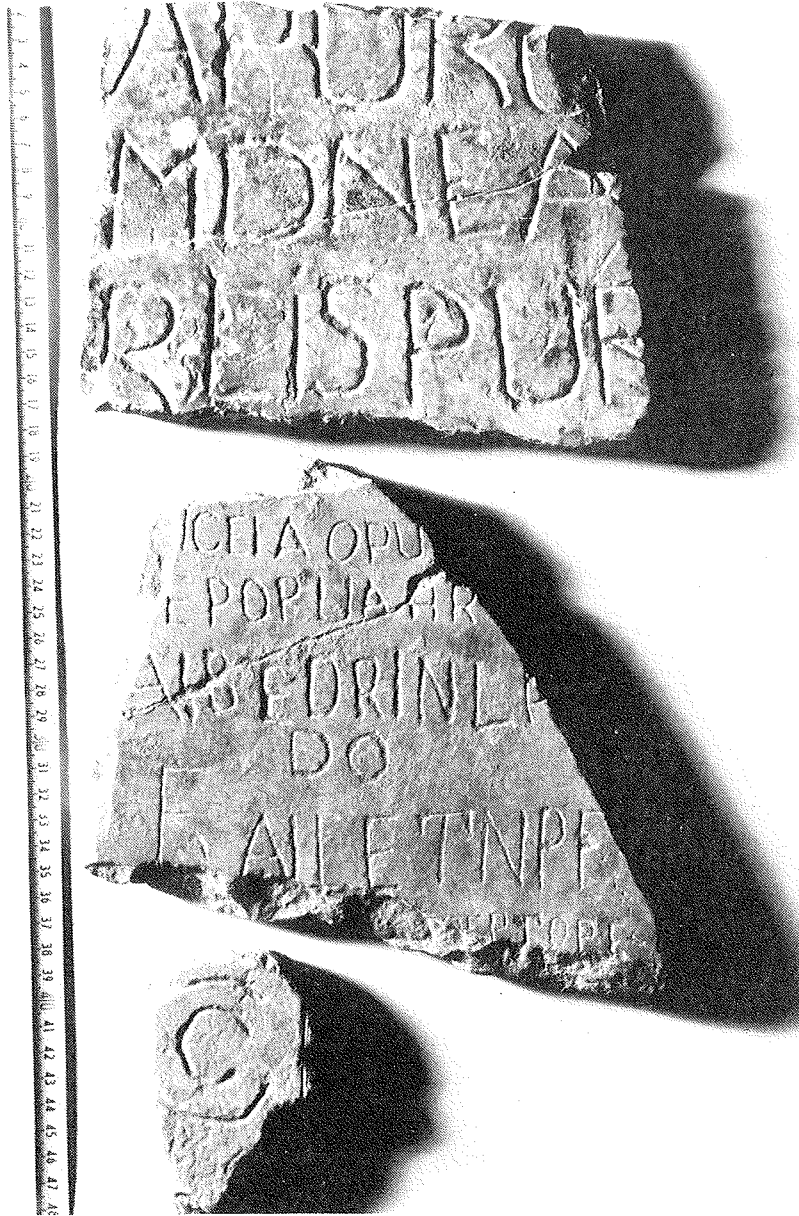
III i i: IRC III 11* i 9*

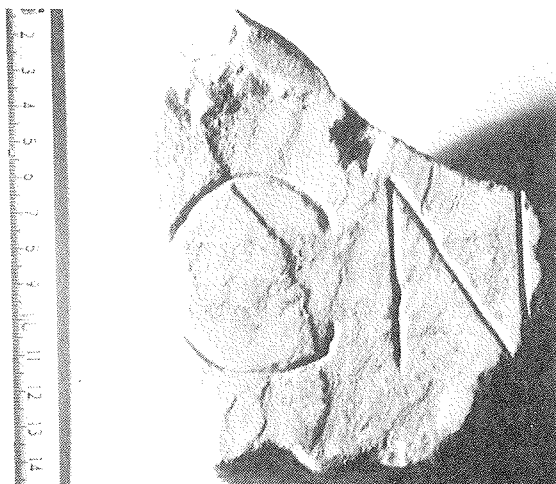
VI: IRC III 14*

II, IV i V: IRC III 10*, 12* i 13*

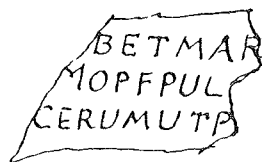
VII, VIII i IX: IRC III 15*, 16* i 17*

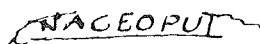
XI: IRC III 19*

XII: IRC III 20*

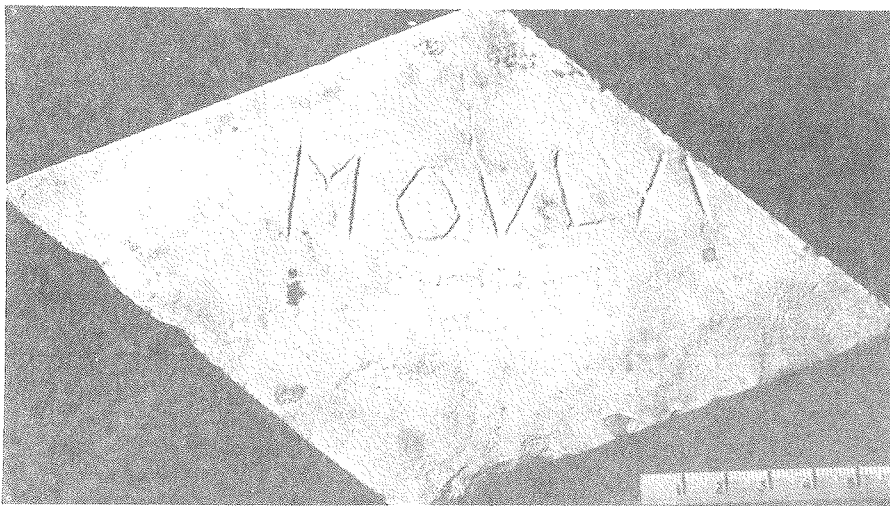
XIV: IRC III 22*

XIII: IRC III 21*

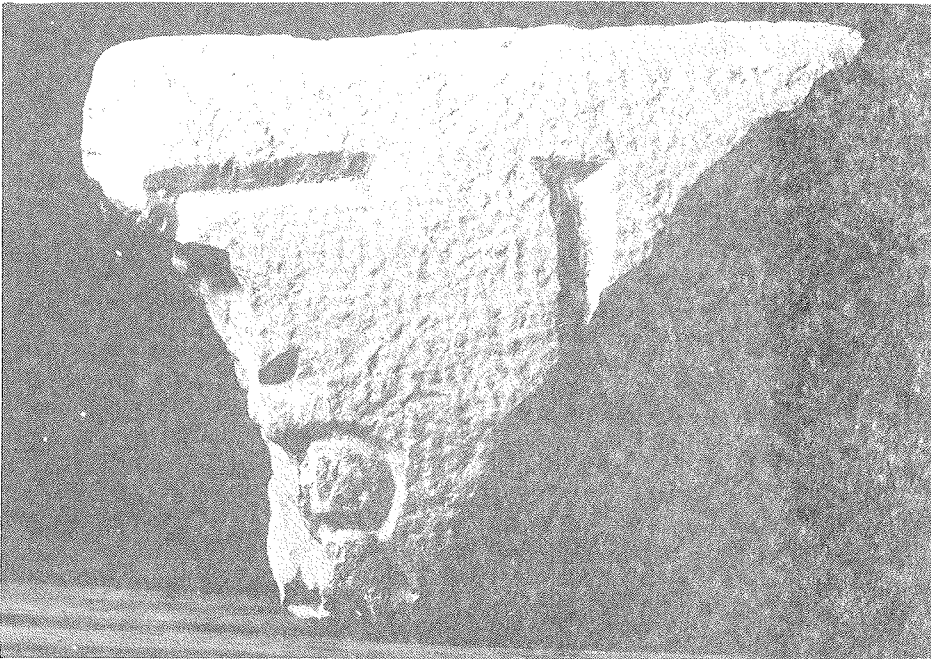
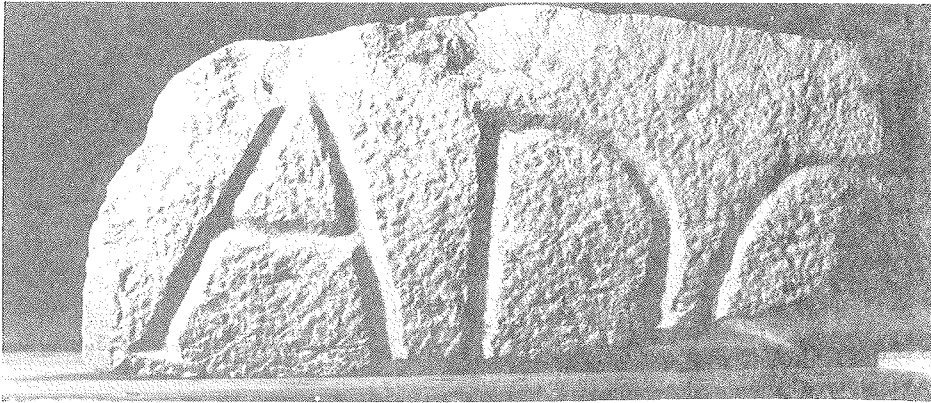

XIV: IRC III 22*

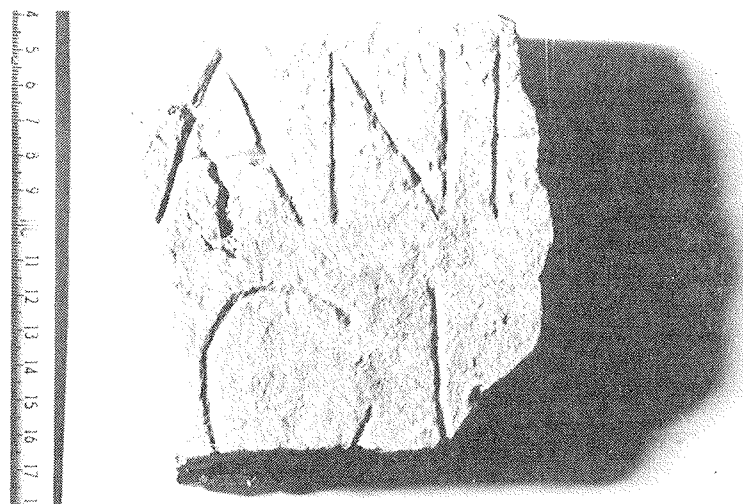

XV: IRC III 24*

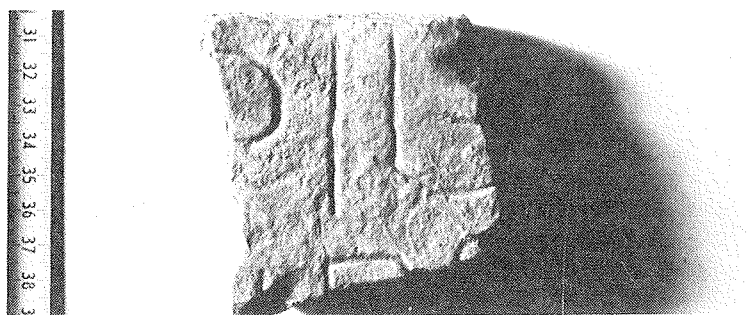

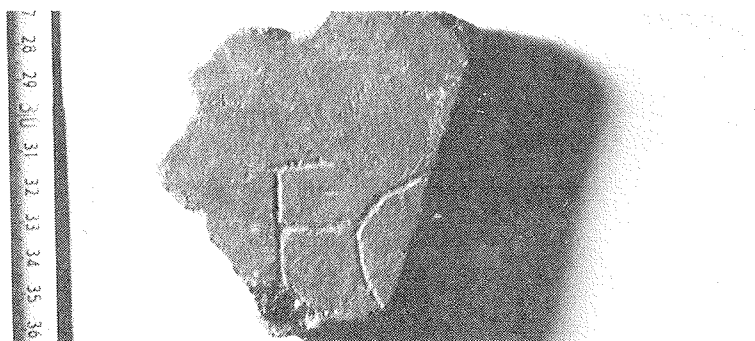
XIX: IRC III 23*

XVI

XVII

XVIII